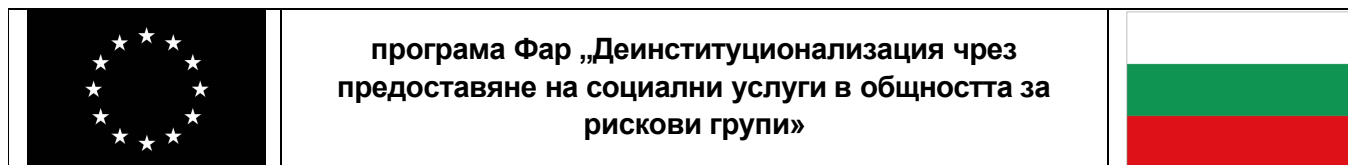

Проект BG2005/17-353.01.02-1.01, финансиран от Европейския съюз и Република
България

Компонент I. Предоставяне в общността на медицински, социални и
образователни услуги за деца.

«Център «Майка и бебе» за превенция на изоставянето» – предоставяни услуги и добри практики

Проектът се изпълнява от фондация «Международна социална служба-
България» в партньорство с община Враца

Обща цел на програмата: Укрепване на системата за повишаване благосъстоянието на децата и деинституционализация на деца, лица с увреждания и възрастни хора, настанени в специализирани институции, посредством предоставяне на услуги в общността;

Непосредствена цел на програмата „Деинституционализация чрез предоставяне на социални услуги в общността за рискови групи» е създаване и развитие на мрежа от социални и психично-здравни услуги, предоставяни в общността.

Обща цел на проект: Център «Майка и бебе» за превенция на изоставянето»: Подкрепа на процеса на деинституционализация и повишаване благосъстоянието на децата от 0 до 3 години в община Враца чрез изграждане на Център „Майка и бебе”, предоставящ услуги за предотвратяване на изоставянето, negliжирането и институционализацията на децата.

“Настоящата публикация е изготвена с финансовата помощ на Европейския съюз. Отговорността за съдържанието на настоящия документ се носи единствено от Международна социална служба-България и при никакви обстоятелства не може да се разглежда като отразяваща позицията на Европейския съюз”

Център „Майка и бебе” – Враца предоставя услуги в две основни направления: Звено “Майка и бебе” и “Работа в общността за подкрепа на майчинството и детството”:

I. РАБОТА В ОБЩНОСТТА ЗА ПОДКРЕПА НА МАЙЧИНСТВОТО И ДЕТСТВОТО

Услугите в това направление са обединени в няколко програми:

1. Програма „Подкрепа на бременността”, която има за цел издирване, ранно установяване и регистриране на рискова от гледна точка на изоставяне на детето бременност и предоставяне на специализирана подкрепа по време на бременността. Включва:

- Активна мобилна социална работа в рисковите общности, чрез която се идентифицират бременни, при които съществува риск да изоставят децата си след раждането. Такива случаи се насочват към Отдела «Закрила на детето» (ОЗД).
- Взаимодействие със структурите на доболничната помощ и личните лекари, които проследяват бременността; придружаване и посредничество за подобряване на достъпа на бременните до здравни услуги
- Организиране на курсове за бременни за повишаване информираността на жените относно протичането на бременността и грижите за отглеждане на новороденото бебе и детето в кърмаческа възраст.

Основните дейности са насочени към мотивиране на бременните за регистриране и последващо проследяване на бременността, оказване на посредничество и придружаване за записване и посещение на женска консултация. Екипът оказва съдействие и придружава бременните/майките при попълване и подаване на различни документи – такива, които са необходими за осигуряването на достъпа на бременната жена до здравни услуги, за издаване на лична карта или смяна на адресната регистрация, вадене на справки за здравноосигурителни права, осъществяване на първоначален избор или смяна на личен лекар/. Професионалистите консултират жените и по въпроси, свързани с развитието на бременността, подготовка за раждането и посрещането на детето.

2. Програма «Промоция на здравето и на добратата грижа за деца от 0 до 3 години», която цели активно издирване на деца в ранна възраст, чието здраве и развитие е застрашено поради липсата на

адекватни родителски грижи, оказване на подкрепа за подобряване на здравословното им състояние и работа със семейството за повишаване на родителския капацитет. Програмата включва:

- Активна мобилна социална работа в рисковите общности с цел идентифициране на рискови деца
- Осъществяване на взаимодействие със структурите на доболничната помощ и личните лекари, както и с лечебни заведения с цел получаване на информация за деца, чиито здравни потребности се задоволяват неадекватно
- Насочване на сигнали за деца в риск към ОЗД
- Оказване на съдействие, подкрепа и посредничество за подобряване на достъпа до здравни и социални услуги
- Работа със семействата за подобряване на здравната култура и родителските им умения

Осъществява се посредничество, подкрепа и придружаване при първоначален избор или смяна на личен лекар и за посещение на детска консултация. Екипът оказва съдействие и придружава майките при попълване и подаване на различни документи – за еднократна помощ за раждане, смяна на адресна регистрация, издаване на лична карта, на удостоверения от училище, подаване на декларация за детски надбавки, за получаване на целеви помощи и др. Професионалистите оказват съдействие и за записване на децата в детски ясли, детски градини или училище. В хода на работата се предоставят памперси, дрехи, играчки и учебни пособия за децата.

При посещенията се в домовете на ползвателите екипът следи за признаци за negliжиране у децата. Родителите се консултират по въпроси, свързани със здравословното хранене, личната и битова хигиена, значението на имунизациите, безопасната грижа и предпазване от насилие на децата, както и за създаване на условия, стимулиращи психическото развитие на детето. Част от родителите и членове на разширените семейства се включват в груповите обучения, провеждани по програма „Обучение за добро родителстване”.

3. Програма „Обучение за добро родителстване”. Предназначена е за родители на деца от 0 до 3 години от високорискови общности. Осъществява се под формата на групови обучения, насочени към повишаване на здравната култура на родителите, особено в областите хранене, хигиена, предпазване от заболявания на децата в ранна възраст, както и към получаване на знания за предпазване на детето от злополуки и

насилие и за стимулиране на психическото му развитие.

Разработени са теми за групова работа за повишаване на родителските умения и здравната култура, включващи областите хранене, хигиена, предпазване от заболявания на децата в ранна възраст, предпазване на детето от злополуки и насилие, стимулиране на психическото развитие. Поради заявения интерес и идентифицираните потребности са включени и теми, свързани със семейно планиране. Групите се формират основно от родители с нисък родителски капацитет, с които е установен контакт при обходите на мобилния екип, и които проявяват желание да получават подкрепа и обучение. Включват се също членове на разширеното семейство. Начинът на провеждане на груповата работа е съобразен със спецификата на целевата група, както и на конкретните участници. Обученията се провеждат на място, в домовете на участниците, тъй като по-голямата част от тях нямат възможност да се придвижват до Център "Майка и бебе"

4. Програма „Превенция на изоставянето на ниво родилен дом”

Тази дейност се осъществява след договаряне с ОЗД, при спазване на изискванията на Методическото указание за превенция на изоставянето на ниво родилен дом, утвърдено от председателя на ДАЗД и от министъра на здравеопазването. Мобилният екип информира и консултира майки, които са в родилно отделение и при които има риск да изоставят детето си, за подкрепата и съдействието, които могат да получат за отглеждането на бебето.

Екип: 2 социални работника, акушерка, психолог, 3 социални посредници.

Дейността на мобилния екип започна с осъществяването на обходи в тези села на общината и кварталите на гр. Враца, в които има съсредоточаване на голям брой семейства в риск да изоставят или negliжират децата. Целта на обходите бе да популяризират услугите сред целевите групи и да спомогнат за изграждане на доверие към екипа.

За постигането на тази цел в голяма степен допринесоха социалните посредници от ромската общност.

Социалните посредници споделят:

«Когато стартира проектът «ЦМБ за превенция на изоставянето» се оказа, че достъпът в ромската общност е много труден. Тогава на помощ дойдохме социалните посредници, също от ромски произход, като бяхме обучени от специалистите на МСС – България.

В началото започнахме да посещаваме наши близки и познати. В първия момент, щом чуеха думата социален работник, те ни гледаха с огромно недоверие и се държаха агресивно с нас. Но фактът, че ние самите сме от ромски произход ги успокояваше донякъд и постепенно започнаха да се отпускат и да споделят проблемите си с нас.

Много ни беше трудно да им обясним какво точно означава «Център Майка и бебе», защото те ни възприемаха като хора, които ще им вземат децата. На места пък ни възприемаха като служители на дирекция «Социално подпомагане» и ни питаха за социални помощи и работа. Налагаше се понякога, когато имаше трудности в общуването да говорим с тях на ромски език. Този факт ги успокояваше и те започнаха сами да търсят нашата помощ за всякакъв вид услуги – попълване на документи за социални помощи, за детски добавки. Болишинството от тях нямаха дори лични карти. Налагаше се да ходим с тях навсякъде по институциите.

С течение на времето усетихме как нашите клиенти свикнаха с нас и нашето присъствие. Започнаха да ни канят в домовете си, станаха по-спокойни и разговорливи. В самото начало говорехме с тях на улицата, заобиколени от всички жители на махалата. Заедно със социалните работници от ЦМБ започнахме да им носим памперси, дрешки и играчки за децата. В хода на разговорите по-възрастните споделиха с нас, че много от тях са си оставяли децата в домовете, защото не са имали друг изход, и ако преди е имало такъв център нещата биха се развили в различна посока.

Виждайки техните реакции ние установихме, че нашата работа наистина е полезна, и че дори и малките жестове са оценени»

Мая, Мария, Цветелина

Мобилният екип провежда ежедневни обходи с цел идентифициране на бременни в риск да изоставят децата си и деца в ранна възраст, чието здраве и развитие е застрашено поради липсата на адекватни родителски грижи. От началото на проекта до настоящия момент екипът работи по 36 случая, при които се оказва подкрепа, посредничество, консултиране и придружаване на бременните и семействата за повишаване на родителския им капацитет и за подобряване на здравословното състояние на децата.

Представяме през погледа на екипа няколко случая, които илюстрират най-често срещаните проблеми и постигнатите резултати от извършената работа с децата и семействата.

Случай 1

Насочване: Към многодетната майка ни насочи нейната снаха, която е наш клиент на мобилната работа. Тя ни съдейства и при осъществяване на първоначалния контакт със семейството.

Описание на ситуацията: Майката А.И. е на 28 години. Тя съжителства на семейни начала с мъж, от връзката с когото има шест деца, но само едно от тях е припознато от бащата. Две от по-големите деца са ученици, останалите се отглеждат в къщи от майката. Бащата няма постоянна работа и не получава редовно заплата. През месец март 2008г. се ражда последното им дете, което е недоносено. Няколко месеца по-късно майката отново е бременна.

Оценка на случая: От събраната първоначална информация установихме, че А.И. до този момент на бременността си не е посещавала акушер-гинеколог, не си спомня кога е бил последният ѝ месечен цикъл. Майката negliжира децата, не посещава детска консултация и не отдава значение на имунизациите. Често децата са облечени неподходящо за сезона. Не се поддържа добра лична и битова хигиена. Двете най-големи деца безпричинно отсъстват от училище. Майката няма достатъчно знания и умения за начините на общуване с децата и за стимулиране на развитието им. Майката и бащата не познават методите за контрацепция. Жената се отнася със страх и недоверие към поставянето на спирала. Тъй като оценката на случая показва, че проблемите в семейството са комплексни, бяха предоставени услуги, както по програма «Подкрепа на бременността», така и по «Промоция на здравето и на добратата грижа за деца от 0 до 3 години».

Постигнати резултати: В резултат от извършената работа майката е повишила своите знания в здравната област – при заболявания на децата тя разпознава симптомите и търси лекарска помощ. Децата вече са облечени подходящо. Майката поддържа сравнително добра лична и битова хигиена, старее се да стимулира развитието на децата, но се нуждае от още знания. Тя започна добре да разпределя семейния бюджет – най-напред отделя средства за електричеството и храна за децата. Бащата редовно осигурява дърва за отопление. В хода на работата успяхме да убедим майката да се регистрира в женската консултация, за което я придружихме и оказахме съдействие. След раждането на бебето оказахме подкрепа във връзка с възникнали здравословни проблеми и работихме за повишаване на уменията на майката за отглеждането му. А.И. проявява загриженост към здравословните проблеми на новороденото си дете, храни го с хуманизирано мляко. Подарихме на майката календарче и я научихме как да разпознава дните и как да следи месечния си цикъл. Обсъдихме как да се предпази от следващо забременяване, като я информирахме за възможностите за поставяне на спирала. След известен период тя сама ни

потърси да ѝ съдействаме и спиралата беше поставена. Майката потърси нашето съдействие при подготовката на необходимите документи за отпускане на еднократна помощ от О"ЗД". Доволна от нашата работа, тя препоръча нашата услуга на свои съседи и познати , които по-късно станаха наши клиенти.

Случай 2

Насочване: Случаят е насочен към Център "Майка и бебе" с направление от Дирекция «Социално подпомагане» - Враца.

Описание на ситуацията: Майката Р.Д е 17-годишна. До преди две години е била настанена в ДДЛРГ, тъй като баща ѝ е с психично заболяване, а майка ѝ проявява голяма безотговорност към родителските си задължения. Р.Д ражда детето си едва 16-годишна. Бащата проявява безотговорност към детето. През месец май 2008г. на детето е била наложена мярка полицейска закрила поради лошите битови условия и неглижирането на детето. В продължение на две седмици то е било настанено в ДМСГД - Враца. След малък ремонт в жилището детето е върнато при родителите си.

Оценка на случая: В началото на нашата работа майката беше плаха, неопитна и неконтактна. Посрещаше екипа агресивно. Нямаше никакви знания за детското развитие, както и за нуждите на своето дете. Често го оставяше на грижите на своите близки. Хранеше го много неподходящо за възрастта му. Въпреки 10-месечната си възраст детето все още нямаше опора на краката, а майката смяташе, че е твърде малък, за да му говори, да му чете приказки или да играе с него. Майката не водеше детето на детска консултация, не му беше поставена нито една от задължителните имунизации

Постигнати резултати: В процеса на работата екипът успя да спечели доверието на майката и нейното семейство. Р.Д се вслушва в нашите съвети и желае по-често да се среща с нас. В резултат от извършените дейности тя се справя все по-добре с родителските си задължения. Посещава редовно детската консултация, стриктно спазва съветите на лекар, на детето вече са поставени всички необходими ваксини. Тя влага старание, но не се справя добре с поддържане на добра хигиена в жилището. В резултат на нашите съвети относно безопасността на жилището, семейството осигури повече пространство за игра на детето; родителите предпазват детето от допир с електрически уреди и вече добре затварят външната врат; лекарствата се съхраняват на място, недостъпно за него. Р.Д. по-често сама приготвя храната за детето си и все по-рядко го оставя на грижите на близките си, защото преценява, че не може да им има пълно доверие. Майката започна да чете приказки на детето и при всяко наше посещение ни показва нова играчка. Р.Д. е радостна и с гордост

показва и най-малкия напредък в развитието на детето. Тя започна да води дневник, в който отбелязва всяко важно събитие в развитието му.

Случай 3

Насочване: Случаят е идентифициран по време на обход на мобилния екип.

Описание на ситуацията: М.И. е на 28 години. Съжителства на семейни начала с Д.Х. От връзката си те имат четири деца. Живеят в общинско жилище, собственост на родителите на Д.Х. Бащата на децата няма постоянна месторабота и не подпомага семейството с финансови средства. Недостатъчна е и подкрепата на разширеното семейство. От първоначално събраната информация научихме, че майката е родила най-малкото си дете през месец юли 2008г. и има намерение да го остави за отглеждане в специализирана институция поради финансови затруднения.

Оценка на случая: Сигнализирахме Дирекция “Социално подпомагане” за дете в риск от изоставяне и иницирахме провеждането на работна среща с представители на ОЗД, на която бяха договорени услугите, които ще предоставяме и начина, по който ще обменяме информация по случая.

При проведените ежеседмични посещения на адреса установихме, че майката negliжира децата. Поверява новороденото на грижите на 11-годишната сестра на мъжа си и оставя без надзор по-големите деца.. Занемарена беше личната и битова хигиена. М.И. пропускаше дните за детска консултация и търсеше лекар само при нужда. Майката въобще не беше запозната с методите за контрацепция.

Постигнати резултати: Майката изгради трайна привързаност към детето и споделя, че вече не може да си представи, че е възможно да го изостави или даде на грижите на някой друг. Съдействахме при отпускането на еднократна помощ за превенция на изоставянето. Редовните посещения на адреса в продължение на месеци са изградили доверие към нашия екип. Майката е повишила своите родителски умения. Осигурява по-добра сигурност за децата си. Много рядко ги изпуска от поглед. Води редовно децата на детска консултация, поставени са им всички необходими имунизации. М.И. прояви желание да ѝ съдействаме за поставяне на спирала.

II. ЗВЕНО „МАЙКА И БЕБЕ” - ВРАЦА

ЗМБ е социална услуга в общността, която предоставя временно настаняване / до 6 месеца/ на бременни жени и майки в риск да изоставят децата си, насърчава родителската привързаност, подпомага младите майки да придобият увереност и умения за справяне в ежедневието. Основната и цел е да предотврати изоставянето и настаняването в институция на децата от 0 до 3 години, като в същото време предотвратява ситуации, застрашаващи сигурността, здравето и развитието им.

Услугата е предназначена за:

- бременни в последните месеци на бременността в риск да изоставят детето си след раждането /непълнолетни бременни, които не са подготвени за родители, бременни в тежка материална, жилищна, финансова или семейна ситуация/
- майки с деца до 3 години, при които поради различни причини, като липса на жилище, доходи и близки, които да ги подкрепят, или други тежки проблеми социални проблеми , има риск да изоставят детето си
- двойки майка – дете, подложени на насилие в семейството
- майки с деца до 3 години след предприета реинтеграция в случаи, когато детето е било настанено в специализирана институция и е необходим междинен етап на комплексна помощ и подкрепа на майката, за да може детето отново да се интегрира в семейството

Приемането в ЗМБ става само след преценка на социалните работници от Отдел „Закрила на детето”, че има риск от изоставяне на детето и издадено направление за ползване на услугата. Непълнолетните бременни и майки се настаняват със заповед на директора на Дирекция “Социално подпомагане”.

Капацитетът на ЗМБ – Враца е 6 майки с техните деца. С предимство се приемат бременни и майки с деца в риск от изоставяне от община Враца, но могат да се настаняват и нуждаещи се от общини на територията на цялата област Враца и от съседните области.

Услугата включва:

- 1.Предоставяне на подслон и грижи на майката и детето, което предполага:
 - осигуряване на безплатен подслон за двойката майка-дете в условия на сигурност и уважение;
 - осигуряване на подходящи условия за полагане на грижи за майката и детето;

- съдействие за достъп до здравната мрежа, намиране на личен лекар за майката и детето, при необходимост осигуряване на лекарства и медицински изследвания;
- осигуряване на благоприятни условия за развитието на детето.

2. Предоставяне на специализирана помощ на майката за създаване и развитие на привързаността майка - дете и за развитие на родителските умения

3. Предоставяне на специализирана помощ /консултиране, придружаване, посредничество/ на майката за подобряване на отношенията с членовете на семейството и с общността като цяло, за подобряване на социалните умения с цел предотвратяване на социалната изолация и подготовка за успешното социално интегриране на двойката майка – дете.

ЕКИП: 3 социални работници, здравен специалист и педагог, психолог.

За периода октомври 2008 – март 2009 г. през ЗМБ преминаха 3 майки с общо 5 деца. По-долу е представено обобщение от работата по трите случая.

Насочване: Двойките майка- деца са насочени от ДСП-Бяла Слатина, Черевн бряг и Русе с цел превенция на изоставянето на децата и настаняването им в специализирана институция..

Обобщено описание на ситуацията на майките: Майките са изпаднали в остра кризисна ситуация поради липса на подкрепа в близкото обкръжение (изоставени са от лицата, с които са съжителствали, не поддържат контакт с разширеното семейство), липса на жилище и финансови средства. При един от случаите три от по-големите деца на майката са настанени в ДДЛРГ.

Основни акценти от оценката на случаите: Майките са с нисък родителски капацитет, не разпознават потребностите на децата, не могат да разпределят семейния бюджет. При две от майките се установи неуравновесеност и нестабилност, които оказваха влияние върху отношенията им с децата и персонала. Една от майките използва физическо насилие като възпитателно средство.

Предоставени услуги: С майките и децата се работи според утвърдената Методика за условията и начина на предоставяне на социалната услуга звено „Майка и бебе”. Екипът се стреми към ефективно сътрудничество и обмен на информация с ДСП, както при планирането и извършването на настаняванията, така и при последващата работа по планиране и осъществяване на услугите за майките и децата. За всяка майка и дете се извършва индивидуална оценка на

потребностите и се изготвя план за предоставяне на услугите, като по такъв начин се гарантира, че те получават услуги, отговарящи на потребностите им.

По време на престоя в ЗМБ на майките и децата се предоставя подслон, осигуряват се условия за полагане на грижи за детето и се отпуска финансова помощ за закупуване храна. Във връзка със задоволяването на здравните потребности на майките и децата се оказва съдействие, посредничество и придружаване за избор на личен лекар, извършване на необходимите медицински изследвания, за редовно посещение на детска консултация. При необходимост се осигуряват консултации при лекар-специалист, закупуват се лекарства и се следи за изпълнение на предписаното лечение.

Работата за задоволяване на образователните потребности на децата включва оценка на психическото развитие на децата, провеждане на игри и занимания за стимулиране на развитието, посредничество за записване на децата в детска ясла или детска градина. Работи се за създаване и заздравяване на връзката майка – дете, подобряване на родителските умения и на уменията на майката за самостоятелен живот, като се осъществява информиране, психологическо и социално консултиране. Майките се обучават за развитие на практически умения за отглеждане и възпитание на децата. Оказва им се помощ при приготвянето на храна, подходяща за възрастта на децата; получават съвети и консултации за хигиената и дневния режим. Във връзка с подготовката за успешна социална интеграция на майките и децата след излизането им от ЗМБ се работи за подобряване на уменията за бюджетиране, както и на други важни социални умения. Оказва се консултиране, съдействие и посредничество за подобряване на връзките с членовете на разширеното семейство. С една от майките са извършени дейности по подготовка за явяване на изпити за завършване на средно образование. Консултирана е във връзка с възможностите за записване в квалификационни курсове.

Постигнати резултати: *Една от майките, след преодоляване на кризисната ситуация, се завърна при семейството си заедно с децата.*

При втората майка, въпреки положените усилия от страна на персонала за промяна на отношението към използването на насилие при възпитанието на децата, не бяха постигнати резултати. Това наложи няколкократно сигнализиране на ОЗД, извършило настаняването, за риска на децата, което доведе до извеждането и настаняването им в специализирана институция. Майката се завърна в дома си.

Третата майка продължава престоя си в ЗМБ. Тя придоби увереност в собствените си сили да се справя с отглеждането на детето, разпознава нуждите му и отговаря адекватно на тях.

Партньорства

За успешното изпълнение на проекта и стартирането на предвидените в него услуги бе създадена работеща партньорска мрежа. В нея активно участват община Враца в качеството си на партньор по проекта, както и Регионалният център по здравеопазване-Враца (РЦЗ), Регионална дирекция „Социално подпомагане“-Враца (РДСП), Дирекция „Социално подпомагане“ и Отдел „Закрила на детето” – Враца (ДСП), както и Регионално звено - Враца към Главна дирекция „Контрол по правата на детето” - ДАЗД. За успеха на междуинституционалното сътрудничество допринесоха подписаните Споразумения за сътрудничество РДСП-Враца, РЦЗ-Враца и ДСП-Враца. На базата на тези Споразумения бяха установени контакти и работещи отношения с различни здравни и общински структури, работещи в областта на благосъстоянието на детето.